

ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ МИКОЛАЇВЩИНИ: ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні однією з головних проблем є демократизація українського суспільного життя та побудова громадянського суспільства, які передбачають активну участь громадян, а особливо молоді, у політичному житті країни, вільний розвиток громадян нашої країни. Про це писав управлінець В. Захарченко: “Проголошення незалежності нашої держави відкрило нову сторінку історії її народу, дало змогу реалізувати основні постулати української національної ідеї: вільний розвиток особистості кожного громадянина України” [1, с. 13].

По-перше, саме молодь є однією з найбільших соціально-демографічних груп нашого суспільства; по-друге, кожного року економічно активне населення країни поповнюється випускниками навчальних закладів, які прагнуть знайти своє місце в суспільстві; по-третє, актуальність політичної соціалізації зумовлюється складністю обставин, в яких опинилася сучасна молодь. Існують глибокі протиріччя між новими соціально-економічними, політичними вимогами і якостями особистості, які традиційно формуються соціальними інститутами сучасного українського суспільства.

Політична культура є дуже важливою при виконанні громадянином своєї ролі в суспільстві. Для існування феномена цього типу фундаментальною є проблема “ангажованості”, тобто політичного залучення, оскільки без участі у суспільних подіях та політиці вказана формула співвідношення “керуючі – керовані” приречена на невдачу.

Проблему соціалізації особистості вперше розглядали західні соціологи та психологи – З. Фрейд [2], Е. Дюркгейм [3], Т. Парсонс [4] та ін. Питання політичної соціалізації молоді знайшло своє відображення у працях В. Ребкало, В. Бебика, М. Головатого [5], Н. Дембицької [6], Н. Гедикової [7], І. Андронova [8], Ю. Загороднього [9] та ін. Однак питання політичної соціалізації молоді Півдня України взагалі, та безпосередньо Миколаївщини, не знайшло належного відображення в сучасних наукових працях українських дослідників.

Вивчаючи цю проблему, автор визначив такі завдання: виділити причини політичної соціалізації молоді, визначити фактори впливу на цей процес, з’ясувати форми участі молоді Миколаївщини в політичному житті України.

Для того, щоб проаналізувати феномени норм політичних переконань та світогляду – слід приділити належну увагу суспільним інститутам, завдяки яким індивід отримує можливість орієнтуватися в світі. Це і є процес соціалізації, який необхідний також для формування норм, позицій та переконань стосовно політичної системи, частиною якої є людина.

У 1959 р. Герберт Хаймен використав термін “політична соціалізація” у назві свого дослідження, присвяченому психології політичної поведінки [10, с. 131]. Таким чином, він звернув увагу на процес, у ході якого народжуються політичні переконання як результат навиків спільного проживання в суспільстві. Тим самим вчений заклав фундамент нової міждисциплінарної галузі, яка стала об’єднуючим чинником психологічних теорій з політичними.

Загальновідомо, що політична соціалізація – довготривалий і стабільний процес, який “розгортається” протягом всього життя особистості. Він є виразником всіх тих характерних рис, які виділяють людину з біологічного середовища, таких як раціональне мислення, цінності, моральні норми, мова. Соціалізація належить до процесу, який психологи називають розвитком особистості.

Політична соціалізація – це поняття, що розкриває зв’язки між людиною і політикою та визначається рівнем політичних знань, ставленням людини до влади. Під поняттям “політична соціалізація” розглядається процес засвоєння індивідом упродовж його життя політичних знань, норм і цінностей суспільства, до якого він належить.

Мета політичної соціалізації – формувати політичну культуру громадян, пояснити механізми становлення і розвитку позицій, переконань щодо політичної системи. У процесі політичної соціалізації особливу роль відіграють соціальні інститути, які впливають на формування політичної свідомості громадян. До соціальних інститутів відносять сім’ю, школу, церкву, засоби масової комунікації, громадські об’єднання, політичні партії та ін.

Постановка проблеми вимагає вирішення питання залучення особистості до політичного процесу. Чим заможніше суспільство, тим більше воно відкрите демократичним формам залучення молоді в політику; рівень благоустрою впливає на політичні переконання та орієнтації людини; соціальна сфера – формує основи світогляду особистості, визначаючи ціннісні орієнтації, систему ідеалів, норм поведінки. Відповідальна роль у здійсненні політичної соціалізації молоді належить системі освіти. Саме від рівня освіченості особистості залежить рівень політичної спрямованості, схильності до

використання демократичних, легітимних форм політичної участі. Навпаки, участь у політичних процесах неосвіченої людини призводить до перетворення її в об'єкт політичного маніпулювання. На залучення особистості до політичного життя впливають рівень науковості політичної свідомості та зрілість політичної культури, сформованість інтересу та потреб, набуття навичок політичної діяльності, що дозволяє аналізувати політичну ситуацію, вибирати найбільш цілеспрямовані форми та методи політичної участі, емоційно-вольові якості, які стимулюють до втілення намічених цілей.

Відомий український науковець Т. Поснова виділила заходи щодо розвитку політичного мислення і культури молодого покоління на всіх рівнях функціонування суспільства:

- забезпечення рівня політичної освіти, необхідного для сприйняття демократичних ідеалів і норм, для об'єктивного аналізу політичних процесів;
- забезпечення доступу до отримання знань у соціально-політичній сфері через публікацію актуальних наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, а також об'єктивного висвітлення поточних подій засобами масової інформації, можливість доступу до передових інформаційних технологій;
- враховуючи тезу, що будь-яка держава ставить за мету виховання такого громадянина, який підтримує суспільно-політичні процеси, що в ній розвиваються, необхідно зробити наголос на національно-патріотичному вихованні молоді;
- нагальним є виховання інтересу до суспільно-політичних подій, розуміння молоддю можливості впливати на них; слід пам'ятати, що соціально-політична пасивність може призвести до стану “надбаної безнадійності” молоді в соціально-політичній сфері і втрати цього покоління для майбутнього України [11, с. 24].

Для активної участі молоді міста в процесі місцевого самоуправління, піднесення її суспільно-політичної активності, міський голова підтримав ініціативу молодих громадських організацій міста розпорядженням від 25.10.2000 р. № 281-р про створення на громадських засадах ради з питань молодіжної політики при голові “Молодіжного муніципалітету”. До складу муніципалітету делеговані 23 молодіжні громадські організації. Структура муніципалітету включає 8 комітетів по напрямку діяльності та реалізації міської комплексної програми “Молодь” [12, с. 2].

З метою проведення цілісної молодіжної політики в регіоні, створення сприятливих передумов для життєвого самовизначення та самореалізації

молодих громадян затверджено заходи щодо реалізації програми “Молодь Миколаївщини” на 2006-2010 роки. Заходами передбачено:

- проводити роботу з питань правової освіти, запобігання негативним проявам серед вихованців шкіл-інтернатів, учнів загальноосвітніх, професійно-технічних та студентів вищих навчальних закладів;
- забезпечити збереження мережі позашкільних навчальних закладів, приділяти увагу розвитку мережі гуртків, творчих об’єднань, спортивних гуртків і секцій та залучення до них дітей і підлітків-правопорушників;
- сприяти проведенню навчально-практичних семінарів-тренінгів працівниками соціальної сфери, представниками громадських організацій, діяльність яких спрямована на профілактику негативних явищ у молодіжному середовищі;
- з метою інформування молоді про структуру і діяльність молодіжних громадських організацій та об’єднань, створити інформаційні центри на базі вищих навчальних закладів;
- сприяти оновленню змісту освітніх програм, інформатизації навчального процесу, забезпеченню потреб навчальних закладів комп’ютерною технікою та підключення її до мережі Інтернет, модернізації форм і методів навчання, запровадженню стандартів освіти;
- сприяти залученню молоді до участі у клубних формуваннях, колективах художньої самодіяльності, обласних оглядах, конкурсах, фестивалях за різними жанрами народної творчості, виставках декоративно-ужиткового мистецтва [13, с. 3].

Молодь може відстоювати свої права, вирішувати нагальні проблеми своїми силами, це доводить Миколаївська молодіжна організація “Фундація регіональних ініціатив” (голова – Ю. Татенко). Головне завдання організації – запровадити в Миколаєві модель муніципальної молодіжної політики. Модель, яку розробив одесит Вадим Георгієнко, являє собою досвід створення і роботи Одеської молодіжної ради. У вересні 2006 р. на Всеукраїнському форумі у Бердянську представники 13 областей України ухвалили цю модель та організували всеукраїнську акцію “Дізнайся!”, у рамках якої нові принципи молодіжної політики планувалося донести до активної молоді у всіх регіонах країни. Основний принцип моделі – молодь має приймати рівну участь у розробці всіх міських програм, які так, чи інакше торкаються молодого покоління. Щоб забезпечити можливість такої участі, міська рада повинна прийняти “Концепцію розвитку участі молоді у вирішенні проблем громади”. Після чого

мають пройти вибори у молодіжну раду, до яких необхідно залучити студентську та працюючу молодь. У цьому головна різниця запропонованої моделі по відношенню до того, що на даний момент відбувається з молодіжною політикою на Миколаївщині. Нова молодіжна рада, згідно “Концепції”, повинна отримати достатньо більше права – його представники фактично стають членами міськвиконкому і можуть ініціювати різні серйозні міські програми [14, с. 1].

На Миколаївщині діють такі громадські організації: “Миколаївська міська молодіжна організація християнська організація молоді та сім’ї” – УМСА, Миколаївська міська молодіжна громадська організація “Центр патріотичного виховання молоді “Пересвіт”, Миколаївська молодіжна громадська організація “Фундація регіональних ініціатив” – ММ МГО ФРІ та Миколаївське міське відділення всеукраїнської молодіжної громадської організації “Союз молоді регіонів України” [15, с. 6].

Молодіжна організація “Патріотичний союз «Воля»”, що створена з метою виховання молоді та сприянню вирішення її соціальних проблем. Головне завдання – виховання сильних особистостей, здатних самостійно захищати свою психіку від різноманітного тиску та маніпуляції [16, с. 3].

Існує організація молодіжної адміністрації Миколаївського району. Молодіжна адміністрація – консультативний дорадчий орган при райдержадміністрації, що створений з метою: сприяти ефективній реалізації молодіжної політики місцевими органами влади. Серед першочергових завдань молодіжної адміністрації є організація дозвілля молоді на селі, проведення інформаційно-роз’яснювальної роботи тощо. До складу адміністрації увійшло 20 осіб. Це молоді вчителі, працівники державних установ. Очолив нове об’єднання головний спеціаліст з юридичних питань у справах неповнолітніх райдержадміністрації – В. Кабак. Прийняте рішення, що до складу молодіжної адміністрації має увійти по одному представнику з кожного населеного пункту району [17, с. 1].

У Миколаєві діє молодіжна рада, до складу якої увійшли понад 60 лідерів різних молодіжних організацій та органів студентського самоврядування, як з обласного центру, так із усіх районів області. Декларація ради ґрунтується на Конституції України, Програмі Уряду, Декларації про засади державної молодіжної політики України й інших нормативно-правових актах, які визначають розвиток молодіжної політики в Україні, а також на намірах задекларованих Президентом України Віктором Ющенком. Молодіжні та студентські лідери Миколаївщини виступають за реалізацію якісно нової

державної гуманітарної політики щодо розвитку молоді, сім'ї та дітей.

Основні засади Декларації розвитку молодіжної політики базуються на:

- загальнолюдських моральних принципів і необхідності їх безумовного дотримання в царині державної молодіжної політики;
- тому, що молодь є авангардом прогресивних перетворень у соціальній і політичній сферах;
- покращенні роботи в області щодо підтримки інституту молоді сім'ї, розвитку молодіжного житлового кредитування, кредитування вищої освіти, розвитку дитячих організацій, підтримці підприємництва, системної роботи з міжнародними, зокрема, донорськими організаціями;
- необхідності розробки програми національно-патріотичного виховання дітей і молоді на території Миколаївської області;
- усвідомленні того, що молоддю у владі повинні займатися ті, хто є молодими, ті, хто має досвід успішної діяльності: громадської, бізнесової та політичної [18, с. 12].

Потрібно всіляко підтримувати пошук та впровадження нових форм і способів роботи з молоддю в гуманітарній сфері, не треба боятися інноватики та всіляко заохочувати нетрадиційні методи: як-то рольова гра “Студентська республіка”, тренінгові програми, підтримка неформалізованих молодіжних ініціатив. Наприклад, Міжрегіональний молодіжний форум “Південь-Захід: нас не роз’єднати”, який проходив 9-11 вересня 2005 року в смт. Коблеве Миколаївської області. Ініціатор міжрегіональних зборів молоді Миколаївської, Львівської, Івано-Франківської областей – голова Миколаївської облдержадміністрації за підтримки своїх колег та спонсорів. Організатори – звичайне студентство. Кількість молоді фантастична як для форуму – 3000 юнаків та дівчат, серед яких близько 200 молодих журналістів. Програмою надавалася можливість знайти собі заняття по душі: “круглий стіл”, тренінг та ін. [19, с. 2].

Головна ідея форуму – 2006 р. – організація загальноукраїнської дискусії та розроблення реальної концепції подальшого розвитку країни. Національну ідею шукали за допомогою гри “Обрій-2006”. Цей форум перетворився у традиційний загальнонаціональний щорічний захід [20, с. 2].

Для молоді регіону треба створити інфраструктурну базу для власної самореалізації, в рамках молодіжних громадських організацій, у вигляді Молодіжного дому, який би включав у себе

єдиний офіс з усім необхідним обладнанням і доступом до мережі Інтернет, приміщеннями для засідань, конференц-залою.

Таким чином, молодь Миколаївщини бере активну участь у політичному житті, як регіону, так і країни, адже, молодь – це наше майбутнє. Це прослідковується на прикладі діяльності громадських молодіжних організацій Миколаївщини, які підтримують місцеві ради та адміністрації. Участь молоді в цих організаціях сприяє формуванню політиків нового покоління, які здатні не лише якісно виконувати професійні функції, а й здійснювати громадський контроль за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування. Це і є запорукою продовження демократичного процесу в Україні.

На залучення молоді до політичного життя впливають: рівень науковості політичної свідомості та зрілість політичної культури, сформованість інтересу та потреб, придбання навичок політичної діяльності, що дозволяє аналізувати політичну ситуацію, вибрати найбільш цілеспрямовані форми та методи політичної участі. Слід зазначити, що особливу роль у процесі політичної соціалізації відіграють соціальні інститути, які впливають на формування політичної свідомості громадян, до яких належать – сім'я, школа, церква, засоби масової комунікації, громадські об'єднання, політичні партії та ін.

Ця проблема потребує подальшого вивчення, оскільки виникають нові форми і методи залучення молоді до політичного життя, а також змінюється політична ситуація в країні.

1. Захарченко В.Т. Розвиток здібностей молоді Миколаївщини: здобутки, проблеми, перспективи. Матеріали обласної науково-практичної конференції, присвяченої 10 річниці Незалежності України (17 серпня 2001 р.). – Миколаїв, 2001. – 170 с. **2.** Фрейд З. Психологія безсознательного. – М.: Просвещение, 1989. – 448 с. **3.** Дюркгейм Э.О. Социология. Ее предмет, метод, предназначение. – М.: Канон, 1995. – 352с. **4.** Парсонс Т. Система современных обществ. – М.: Аспект-Пресс, 1998. – 270с. **5.** Бебик В.М. Політична культура сучасної молоді / В.М. Бебик, М.Ф. Головатий, В.А. Ребало. – К.: А.Л.Д., 1996. – С. 41-65. **6.** Дембицька Н.М. Проблема політичної соціалізації молоді в умовах трансформації українського суспільства// Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології.: Матеріали Міжнародної наукової конференції. – К.: Міленіум, 2002. – С. 48-51. **7.** Гедикова Н.Ф. Политический выбор молодежи Украины // Проблемы политической психологии та її роль у становленні громадянина

Української держави / Литвин В.М. – К.: Знання, 2001. – Вип. 3. – С. 147-178. **8.** Андропова І. Політична соціалізація як засіб формування політичної культури // Вісник книжкової палати. – 2007. – № 1. – С. 42-44. **9.** Загородній Ю.І., Курілло В.С., Савченко С.В. Політична соціалізація студентської молоді в Україні: досвід, тенденції, проблеми. – К.: Генеза, 2004. – С. 21-27. **10.** Жиро Т. Політологія / Пер. з польск. – Х.: Вид-во Гуманітарний Центр, 2006. – С. 428. **11.** Поснова Т. Особливості формування політичної культури молоді // Політична психологія. – 2004. – № 6. – С. 17-25. **12.** Отдел по связям с общественностью и СМИ горисполкома. Есть молодежный